СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 100. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 30. квітня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 100. — Jersey City, N. J., Monday, April 30, 1923. — THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

ВИСТУП ГЮЗА ЗА СВІТОВИМ СУДОМ

ВАШІНГТОН, 27. квітня. — Секретар стейту Гюз виступив перед Американським Товариством Межинародного Права з промовою в користь приступлення Злучених Держав до межидержавного суду при Лізі Народів.

Він ще раз підчеркнув вагу суду для заходів коло вдержання мира та виводів, що участь в світовім суді не означає ще участи в Лізі Народів, бо Ліга Народів ні беручі в ній участь держави не можуть мати впливу на рішення суду. Зрештою, організація суду Ліги опирається не на версайським договорі, а на осібних межидержавних договорах.

„РЕПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ НЕ ДАСТЬСЯ РОЗКОЛОТИ"

ПИТСБУРГ, Па., 27. квітня. — Індіянський сенатор Вотсон в своїй публичній заяві про участь Америки до світового суду при Лізі Народів заручує, що републиканська партія не дасться розбити через се питання. Він робить надію, що републиканці потрафлять вирівняти всі ріжниці в партії без розбиття її.

ЗАХОДИ УРЯДУ КОЛО ЗДУШЕННЯ ПАЧКОВАННЯ ГОРІВКИ МОРЕМ

ВАШІНГТОН, 27. квітня. — Президент Гардинг мав уже постановити вживати воєнної фльоти для здушення пачкарів горячих трунків морем, але ще не видав відповідного приказу, бо генеральний прокуратор Догерті не предложив йому ще своєї правничої опінії про те, чи таке вживанне воєнної фльоти для цілий прогибіції годиться з американськими законами.

Уряд теж робить дальші заходи, щоби наклонити Англію дати Америці допомогу проти пачкарів трунків морем. Англійський уряд має схилятися до співробітництва з американським, але боїться публичної опінії в краю, яка недвозначно стоїть проти прогибіції в Англії та проти допомагання прогибіції в Америці.

НЮЙОРСЬКИЙ МЕЙОР ВЗИВАЄ ПУБЛИКУ ДО БОЙКОТУ ЦУКРУ

НЮ ЙОРК, 27. квітня. — Нюйорський мейор Гайлен видав публичну відозву, в котрій закликує публику до бойкоту цукру, щоби в той спосіб покласти неоправданому підвисшуванню цін.

Гайлен каже в відозві, що підвишку цін на цукор виклику ють спекулянти. Вони думають, що американський народ не має на стільки розуму, щоби себе перед ними оборонити.

АНГЛІЯ ХОЧЕ ЗМІНИ НЕДАВНО ЗАКЛЮЧЕНОГО КОНТРАКТУ З АМЕРИКОЮ

ВАШІНГТОН, 27. квітня. — Англія зробила Злученим Державам пропозицію змінити деякі постанови взаїмного контракту про сплату англійського воєнного довгу Америці, заключеного лишень кілька тижнів тому назад. Справу мається піднести на межинародній конференції обох держав, що відбудеться в слідуючім тижни.

ЗІ СТРАЙКУ МОРЯКІВ

НЮ ЙОРК, 27. квітня. — Секретар моряцької юнії, стоячої в звязку з „Промисловими Робітниками Світа", мав нині признати, що заряджений сею юнією страйк не повівся так, як сього юнія сподівалася: На страйк вийшло всего коло 900 моряків, які очивидно не змоги задержати відпливу богато кораблів.

Навіть щодо тих кораблів, про котрі юнія каже, що вони не виплинули з порту через страйк, підприємства заявляють, що сї кораблі стоять не через страйк, а з других причин, як: для направи, тощо.

З нюорлінського порту доносять, що там поліція арештувала 8 пикет, які старалися переконати моряків приступити до страйку. В Бруклині арештовано одного моряка, який роздавав картки про страйк коло причалу, з котрого тоді міністер війни виїздив до Панамського Каналу.

ПЕРСІЯ ТЕЖ ХОЧЕ ДАТИ АМЕРИКАНЦЯМ НАФТОВІ КОНЦЕСІЇ

ВАШІНГТОН, 27. квітня. — Перське посольство дало до зрозуміння, що перський парлямент радить тепер над признанем американським нафтовим підприємствам нафтових концесій, подібних до концесій, уділених їм турецьким націоналістичним урядом Кемаля Паші.

ЛОРД СЕСИЛ ВІДЇЗДЖАЄ ДОМІВ

НЮ ЙОРК, 27. квітня. — Лорд Роберт Сесил, котрий приїхав був до Злучених Держав на ряд виступів в користь приступлення Америки до Ліги Народів, відїзджає завтра на „Олимпику" до Англії.

ЗАЛІЗНИЧА РАДА ПОТЯГНЕ ЗЕЛІЗНИЦЮ ДО ВІДВІЧАЛЬНОСТИ

ШІКАҐО, 27. квітня. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав рішила потягнути до відвічальности Пенсилвенійську Зелізницю за те, що вона не зарядила виборів представників робітників на місце трох уступивших членів Ради.

ІСПИТИ ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ?

ПИТСБУРГ, Па., 27. квітня. — Секретар (міністер) праці Дейвис виступив тут перед одним політичним товариством жінок з промовою, в котрій заявлився за заведенням спеціяльних іспитовань для пересівання нових імігрантів та допускання до Америки лишень таких імігрантів, які при іспитах дадуть доказ належитого умового розвою.

Секретар Дейвис вказував на розрахунки американських інституцій для божевільних, з яких виходилоби, що уроженці Европи переважають в них урожеєців Америки кілька разів. Послідна бранка теж мала виказати, що діти імігрантів стоять умово дуже низько. Дейвис вказував на небезпеку, грозячу Америці з таких умов головно з огляду на факт, що родимі Американці не виказують такої плодючости, як імігранти.

„БУТЛЕҐЕРИ" В СТРАЙКОЛОМНІМ ПІДПРИЄМСТВІ

Прогибіційні урядники зробили ревізію в Товаристві Допомоги Морякам, яке під гуманітарною фірмою організував страйколомів на страйк моряків і найшли в ньому більшу скількість алькоголю, який головачі підприємства мають достарчати страйколомом. Арештовано двох урядників товариства.

ВИКОНАЛИ ПРИСУД СМЕРТИ НА 2 ВЯЗНИКАХ

В четвер виконано в стейтовій вязниці в Осининг, Ню Йорк, присуд смерти на Йосифі Альфано, та Михайлі Фрадіяно. Оба засудженці були вбийниками.

Перший з них вбив професора Коткова в цілях рабунку, а другий вбив полісмена, коли сей давав йому судове візвание за нарушенне приписів про здоровля.

СОБАКА ВРАТУВАЛА ДИТИНУ

Коло Норт Брукфілда, в стейті Месечузетс, случилася дивна пригода. Дівчина Фармера, збираючи цвіти, попала в трясавицє, з якого людина власними силами не може добутися, але мусить поволи втопитися в розпущенім водою піску. Собака, яка йшла з дівчиною, видно зрозуміла небезпеку, бо станула над трясавищем так, дівчина могла вхопитися її за волося. В такім положенню вони перебули кілька годин, бо решту дня та цілу ніч. Занепокоєна неприсутностю дитини родина зорганізувала громадку пошукувачів, і сі почали перешукувати всі ліси та гаї довкола. Брат дівчини найшов в одному місці китицю квітів, опущену видно дівчиною, і він зараз побіг до трясавища. Тут він і найшов дівчину, все ще держачуся собаки, яка заперлася об край трясавища, з усеї сили ногами. І дівчина й собака були такі обезсилені безупинним висиленнем, що не могли й голосу видати. Дівчина вже була потонула в трясавиці по самі пахи. Брат добув сестру з біди, оберігаючися, щоби не обі в неї не попасти. Дівчина ще не говорить, але пес зате за кілька годин вже ласився веселий коло своєї малої хазяйки, котрій вратував життє.

„ОЩАДЖУВАННЄ СВІТЛА"

В кількох стейтах заводиться з днем 29. квітня „ощаджування світла": о 2. по опівночи всі годинники будуть посунені о одну годину назад.

НОВЕ СРЕДСТВО ДЛЯ СПРОВАДЖЕННЯ БЕЗПРИТОМНОСТИ

В однім шпитали в Торонто, в Канаді, роблено спроби над новим средством для викликування безпритомности, потрібної для переведеня болючих операцій. Сим средством має бути етиліна. Першою людиною, на котрій пробувано силу нового средства, був сам винаходчик. Проба показала велике практичне значінне етиліни. Той самий лікар винайшов ще одно лікарство, при помочи котрого можна відібрати чувство болю, не відбираючи памяти.

МСТИВИЙ КАВАЛЄР

На Мерсер стріт на Стейтен Айленд прийшло в середу до вуличної стрілянини, коли один Француз не хотів датися поліції арештувати. Коли його зловили та привели на поліційну стацію, він подав своє імя яко Луис Ранері. Незадовго, зі шпиталю привезено на поліцію француженку Жанет Пулян, котра заявила, що Ранері залицявся до неї, а коли вона відкинула його залицяння, він напав на неї з бритвою в руці та покалічив її. Дівчина дістала рану коло вуха, а на лівій руці напасник розтяв її мізельний плець так сильно, що лікарі сумніваються, чи не треба буде його зовсім відтяти. Ранері говорив, що його розгнівало найбільше те, що „його" дівчина поцілювала другого хлопця.

СПІЗНЕНА ЖЕРТВА ВІЙНИ?

З Іст Риверу коло Ню Йорк добуто оногді тіло мущини яких 35 літ в відзнакою ветерана та карткою робітничої юнії. Поліція по переведенню слідства висказує догад, що нещасний поповнив самовбийство наслідком хвилевого божевілля, правдоподібного маючого свої початки ще в воєнних переживаннях.

ПЕРЕПОВНЕНІ ШПИТАЛІ

Перед стейтовою леґіслятурою в Ню Йорку зложено звіт, що всі стейтові шпиталі нюйорського стейту переповнені вщерть. Є в них понад 40, тисяч хорих на фізичні та понад 50 тисяч хорих на умові недуги.

СИН МІНІСТРА СУДІВ В ДОМІ ДЛЯ БОЖЕВІЛЬНИХ

Сина Догерті, генерального прокуратора Злучених Держав, віддано на домаганнє родини шпиталя для умово хорих, бо він вживав тільки побуджуючих средств, що втратив всяку владу над собою.

ПОЛІЦІЯ ВМІШАНА В ПРОГИБІЦІЙНІ МАХЕРСТВА

Перед стейтовим судом в Ню Йорку починається незадовго публичне слідство в справі закидів, що поліція має свої пальці в пачкованню горівки.

ВЕТЕРАНИ ПРОТИ АМНЕСТІЇ ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ

Відділи Американського Легіону по Колумбійськім Дистрикті висилають до президента Гардинга свої протести проти увільнення політичних вязнів, що сидять за воєнні переступства.

НЕ МАВ ЩАСТЯ

В Ню Йорку арештовано Джорджа Гачинсона, котрого поліція обжаловує за крадіж 50-долярового бонду зелізниці Ірі. Арештований мав допуститися злочину ще в 1918. році, і власне сими днями мали скінчитися 5 літ, потрібні після закона для задавнення злочину.

ФРУНЗЕ В КАТЕРИНОСЛАВІ

В Катеринославі розпочався всеукраїнський залізничий зїзд, на який прибув головний командант червоної армії на Україні Фрунзе, виголосив реферат про стратеґічне значіння залізничих доріг на випадок війни і заявив, що залізниці, то артерії, які на випадок дальшої революції принесуть світови визволення від капіталістичного ярма.

ПОКЛАДИ РУДИ В ОДЕЩИНІ

Як повідомляє начальник Одесько-Гірничої Округи, в південній частині Первомайського повіту на Одещині, прилеглій до Буга, знайдено поклади марганцевої руди, графіту і мінеральних фарб.

Родовище графіту коло ст. Хощевато має пластовитий характер з когучастю до 0,55 сажень. В Первомайському повіті видно є багаті запаси графіту.

ЗГОРІЛИ ВІЙСКОВІ МАГАЗИНИ У ВОРОХТІ

Львівські польські газети пишуть:

Невідомі люди підпалили недавно будинки польського війського складу у Ворохті. Сі будинки, в яких містились війскові магазини, згоріли до тла. Шкода виносить кільканайцять міліонів. Помимо енерґійного слідства, зарядженого негайно, виновників не викрито. Деякі сліди вказують на те, що сього випику допустились Українці.

10 МІЛІОНІВ ОСІБ ПОМЕРЛО ВЧАСІ ТОРІЧНОЇ ГОЛОДНЕЧІ НА УКРАЇНІ

ГОЛОД СПРИЧИНИЛИ МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ, КОТРІ ВИВЕЗЛИ ВСЕ ЗБІЖЕ І ХУДОБУ З ПОЛУДНЕВОЇ УКРАЇНИ В МОСКОВЩИНУ.

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 14. квітня. (Власна кореспонденція). — Після большевицьких урядових звідомлень виходить, що торік і ще сього року в зимі, вчасі найлютійшої голоднечі на Україні, а особливо на полудневій Україні, померло на Україні понад 10 міліонів осіб, в тому около 7 міліонів Українців, а решта чужинців, що жили на Україні. Се значить, що вимерла пята часть населення України, або 20%.

Деякі села і міста вимирали майже до нащадку.

Причиною сеї голоднечі і сього жахливого жнива смерти на Україні було те, що большевицькі комісари ограбили Україну із збіжа, паші і худоби. Полудневу Україну то вони просто оголили з усіх засобів поживи, оставляючи усе населення голодовій смерти.

В часі найлютійшого голду, коли люди вимирали масово і люди людий їли, большевики глузували собі з голодних і вмираючих, кажучи, що меньше буде самостійників і „контр-революціонерів". Жадні заклики, щоби звернули бодай частину заграбленого збіжа, нічого не помагали.

Ще ніколи в історії Україна не перебула такого страшного лихоліття як за большевицької голоднечі.

ДЕ ВАЛЕРА ХОЧЕ ГОДИТИСЯ З ІРЛЯНДСЬКИМ ПРАВИТЕЛЬСТВОМ

ЛОНДОН, 27. квітня. — Тутешні часописі подають просторі звідомлення з Даблина, столиці Ірляндії, які доносять про те, що провідник ірляндських самостійників-повстанців Імон де Валера видав проклямацію, в якій предкладає владі Ірляндської Вільної Держави мир і взиває своє війско, щоби дня 30-го с. м. спинили всякі бо із ірляндським державним війском.

Він заявив, щоби про долю Ірляндії на будуче, вирішив нарід підчас виборів. Він каже, що повстанці пристануть на се під умовою, що Велика Британія не буде мішатись до справ Ірляндії, якщо нарід в голосованню заявиться за републикою.

Вкінці він домагається заступництва своєї групи в парляменті, і заявляє, що його війско покищо займе оборонне становище.

З ірляндських урядових кругів заявляють, що ірляндська влада сього предложення не прийме, але буде далі поборювати повстанський рух, який і так вже дише останками сил.

БОНАР ЛО ЇДЕ МОРЕМ ДЛЯ ПОРАТОВАННЯ ЗДОРОВЛЯ

ЛОНДОН, 27. квітня. — Стан здоровля премієра Бонара Ло все ще викликує занепокоєннє в політичних кругах.

Він виїхав в коротку подорож морем для поратовання здоровля.

ВІНЧАННЄ КОРОЛІВСЬКОГО СИНА ІЗ ЗВИЧАЙНОЮ ГРОМАДЯНКОЮ

ЛОНДОН, 26. квітня. — Нині відбулось тут вінчанне сина короля Юрія, князя Йорку, з панною Елисаветою Бавс Лайон.

Коло королівської палати Бакинген 1,000,000 людий приглядалось, як переїздила молода пара і члени королівської родини.

Король відзначив молоду титулом „королівської високости".

По вінчанню було принятте в королівській палаті.

ПРО ТУРЕЦЬКІ КОНЦЕСІЇ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОГО СИНДИКАТУ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 27. квітня. — На тутешній близкосхідній мировій конференції виявились деякі подробиці про умову американського синдикату адмірала Честера з турецьким правительством у справі концесій для того синдикату в Малій Азії.

В сьому договорі сказано, що американський синдикат має будувати зелізниці і пристані в Малій Азії, вихісновувати копальні і нафтові поля, будувати школи і т. п.

По викінченню будов американська компанія має діставати 12% дивіденди. З чистого зиску понад се компанія має діставати 70%, а турецьке правительство 30%.

ТРОЦЬКИЙ КАЖЕ, ЩО ЗЛІКВІДУВАВ УСІ ДОВГИ

МОСКВА, 27. квітня. — Нині тут промовляв відомий Леон Троцький на зібранню членів товариства воздушних добровольців. У своїй промові сказав він: „Ніхто нам нічого не винен, ані ми нікому нічого не винні, бо ми зліквідували довги в 1917 році". (Се виглядає на жарт, хиба що Троцький мав на гадці свої довги на Іст Сайд в Ню Йорку, які міг сплатити одним малим діямантом з церкви на Україні або в Росії).

АМЕРИКАНЕЦЬ КРИТИКУЄ ТИХОНА

РИГА, столиця Латвії, 27. квітня. — Американський епископ Едгар Блейк із Шикаго, Ілл., заявив, що московський православний патріярх Тихон заняв хибне становище супроти большевицького „уряду".

БОЛЬШЕВИКИ ХОТЯТЬ „УЛІПШИТИ" СВІЙ „УРЯД" І „ПРОМИСЛ"

МОСКВА, 27. квітня. — Большевицька контрольна комісія, зложена з 0 комуністів, яку сього тижня вибрав зїзд „комінтерна" (комуністичного „інтернаціонала"), зачинає уже свою роботу.

Вона хоче перевести строгійшу контролю над установами большевицького „уряду" і над промислом. Її завданием завести уліпшення в уряді і в промислі.

Комісія хоче позамикати сі фабрики, які приносять недобір.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РОЗМОВА.

Припадково стрінувся я з земляком, який що лиш приїхав з Києва. Він не гетьманець і не Петлюрівець, не недобиток Центральної Ради і не прихильник Директорії, він так сказати — червоний. Значиться інтересно почути, що скаже про теперішний червоний режім на Україні. Чи дуже буде його боронити, чи ні?

Зразу не вязалася розмова. Кордон зробив своє. Ми дивилися на себе, мов люди з двох цілком инших і чужих собі країн. Кілька слів і — павза, знов кілька слів і знову павза. Але і павзи робилися чимраз коротші, а слів падало з уст до ўст чимраз більше, — ми розговорилися на добре.

Питаю: „Як гадаєте? Довго ще будуть триматися большевики, чи може недалекий їм кінець?"

Він: „Цього мабуть сам Ленін не знає. Але я все таки не вірю, щоби їх можна було усунути силою".

„А чим же?"

„Нічим. Вони звільна перейдуть еволюцію ,в напрямі „пристосовання до потреб і вимогів часу". В Росії витвориться якийсь новий устрій, ні то комуністичний, ні капіталістичний, якийсь, як кажу, окремий, як окремою являється Росія".

„А чи нам, Українцям краще, щоб лишилися большевики, чи краще, щоб керму держави взяли кадети, коли не монархісти?"

„В будучність російських монархістів не вірю, а на ваше питання відповів по хахлацьки: оден чорт. І большевики і кадети України не признають, про її самостійність навіть чути не хочуть, в загалі нема в Росії партії, яка булаби згідна признати Українцям ті самі права, котрі мають другі народи. Україна по їхньому це Малоросія, котру Господь на те тільки й создав, щоб було що експльоатувати".

„А для нашого селянства хто кращий, большевики, чи праві?"

„І для селян все одно. Та тільки ріжниця, що большевицький пароксизм уже перейшов, а як прийшлиб праві, то почалась би біда на ново. Від селян відбирали би землю, посилалиб карні експедиції, наїхалиб давні діличі, Москалі й Поляки, одним словом почалося би нове горе".

„А скажіть, будь ласка, як ставляться большевики до галицького питання? Що каже радянський уряд на те, що Східну Галичину признали Полякам?"

„Нічо".

„Як то? Бувже протест."

„І яких то протестів не бувало! Це все паперові громи, це все звичайна дипльоматична гра. Чому не протестувати, коли є нагода? Протестують Поляки, требаж і нашим протестувати. Большевики не від того, щоб у Галичині не було спокою, щоби там варилося, щоб Польща мала нові клопоти. Це їм на руку. Але самостійної Галичини вони ніяк собі не бажають, бо це бувби Піємонт для самостійности великої України. А не вжеж гадаєте, що їм такого Піємонту треба?"

„Як же це? Таж радянський уряд все таки якийсь український уряд!"

„Який там український! Вся політика робиться в Москві, а не в Харкові, Києві та Одесі. На Україні панують Москалі та Жиди, а наш брат, як де є, то сидить як миш на пудлі, не знає що йому й робити, щоб не попасти в неласку своїх панів, тих що в Москві".

„Скажіть, а на війну большевиків з Поляками не заноситься?"

„По всяким признакам так. Готовляться одні й другі. Але одні й другі бояться починати, бо нині програти війну, то значить втратити власть. Колиб програла Польща, то вона розлетілась би, бо в Польщі майже половина чужого населення і більше ніж полвина чужої землі, а колиб програли большевики, то й большевизмови прийшов би конець. І так воно виходить на те, що „злапал козак Татаржина, Татаржин ґо за лєб тшима".

„А колиб таки прийшло до війни, то чи не можна сподіватися, що Українці рішили би її?"

„Гадаєте, нові повстання на Україні, нова отаманія, тільки може більше зорґанізована і більше свідома, бо свідомість народу росте?"

„Так я й гадаю. І колиб большевики позволили нашим зорґанізуватися, перейти Збруч і так дальше. Розумієте?"

„Розумію. Але вони того не зроблять, бо сили зорґанізовані проти Польщі, повернулисб би пізнійше проти Москалів. Вони того бояться. Їм Польща не страшна, а страшна для них Україна. Це ясне".

„А тоді що?"

„Нічо. Най кисне та розчина, яку розчинили, а нам треба працювати, треба вчитися, орґанізувати, виховувати нову інтеліґенцію".

„Яку? Їїж розігнали на чотири вітри, або вимордували".

„Так. Але підростає нова. До вищих шкіл на Україні ходять селянські сини, а селянин нині свідомий Українець... Козацька мати не пропала!"

На тім ми й розійшлися. Н. М.

КОМЕДІЯ З АМНЕСТІЄЮ.

(Від власного кореспондента).

В усіх мирових договорах, які кінчать війну, є звичайно постанова про те, що вчинки, сповнені підчас війни громадянами одної воюючої держави проти другої воюючої держави, не підпадають карі.

Такі постанови про амнестію знаходяться також в мирових договорах, заключених на Мировій Конференції в Парижі державами антанти з побідженими державами.

Таку постанову про амнестію мав на увазі також проєкт статута для Галичини, принятий Найвисшо Радою на засіданню 20. падолиста 1919 р.

Найвисша Рада виходила з того, що між Польщею й Галичиною велася війна та що Польща, одержавши міжнародній мандат управляти Галичиною як автономною територією протягом 25 літ, готова на Українцях мститися за веденнє війни проти Польщі.

Щоби до сього не допустити, Найвисша Рада помістила в протоколі статут для Галичини постанову, що за вчинки, сповнені в звязку з війною від 1. серпня 1914 р., себто від початку світової війни, аж до часу, коли статут для Галичини ввійде в життє, ніхто не може бути караний.

Міжнародній статут для Галичини не ввійшов, як відомо, в життє, бо сьому спротивилася Польща, яку підперла Франція, узискуючи на Найвисшій Раді відложеннє вирішення галицької справи.

Та проєкт сього статута показує, як повинна виглядати амнестія.

А тепер погляньмо, яку комедію з амнестією робить польське правительство після того, як Рада Амбасадорів віддала Польщі українські землі Галичину, Волинь, Холмщину, Підляше й Полісcе.

З сього приводу польський президент міністрів Сікорський вніс у польськім соймі проєкт закона про амнестію, **який треба напятнувати як найнегіднійшу комедію.**

В письмі до маршалка польського сойму п. Сікорський величав під небеса великодушність, представляючи проєкт закона про амнестію як якийсь особливий прояв тої великодушности.

З сеї польської самохвальби вистане навести слова, що Польща ніби то „збудувала велич своєї держави, як на заході так і на сході, **не на насильстві, а братнім пригорненню підчинених їй земель і народів**".

Отже війна Польщі проти Західно-Української Народньої Републики і взагалі весь польський напад на українські землі — се є „братнє пригорненнє"!

Справді — чи може бути ще більше цинічна брехня?!

Такою самою цинічною брехнею є й проєкт закона про амнестію.

Перший артикул сього проєкту говорить:

„На звеличаннє визначення східних границь Річипосполитої забувається і даруеться проступки, що належать до конституції загальних і військових карних судів та адміністраційних властий, сповнені в часі від 1. падолиста 1918 до 15. марта 1923, які випливають виключно або переважно з політичних чи релігійних мотивів."

Одначе зараз другий артикул **уневажняє** те, що сказано в першім. Сей другий артикул каже:

„Перший артикул **не відноситься** до проступків умисного позбавлення життя людини, постійного й тяжкого ушкодження тіла чи здоровля людження тіла чи здоровля людського, злобного ушкодження чи знищення чужої власности в ширшім розмірі, ані до проступків, що мають на меті повалити державний лад або викликати переворот і увійти в порозуміннє з особами, що працюють в інтересі чужої держави."

Пригляньмося докладно сьому другому артикулови. Вичисляє він злі такі вчинки, які підпадають під понятте „політичних п р о с т у п к і в", себто вчинки, які є висловом острої політичної боротьби. Власне в політичній боротьбі, та ще в такій, яка має форми війни, вбивають людий, ушкоджують їх на тілі і здоровлю, нищать людський маєток, стараються повалити державний лад, входять в порозуміннє з чужими державами і т. д. Коли-ж усі такі вчинки другий артикул **виключає** від амнестії, — то в що обертається ціла амнестія? В нужденну комедію!

Та сього ще не досить. Бо за другим артикулом іде третій, який знов виключає від амнестії **особи,** до яких та амнестія моглаби відноситися. Сей третій артикул говорить:

„Про можливість примінення припису першого артикулу до осіб, які перебувають за границею, допустилися згаданих в першім артикулі проступків і до дня 15. марта 1923 не вернуть в границі Річипосполитої, — рішить у кождім конкретнім випадку рада міністрів."

Придивімся сьомуартикулови.

Хто знаходився „в границях Річпосполитої, той не за „проступок проти Річипосполитої", але наслідком найменшого підозріння вандрував до польської тюрми, до таборів для інтернованих, або й шибеницю. Остаються особи, які живуть за границею і тому польска влада не могла їх дістати в свої руки. Практично тільки до сих осіб моглаби відноситися амнестія. Та тут амнестію сей третій артикул **уневажнює,** бо віддає в руки ради міністрів, чи до кого з осіб, які до 15. марта 1923 перебували за границею, амнестію примінить чи ні.

Ще раз: Нуждена Комедія, а не амнестія!

Ясна річ:

Польське правительство перед світом грає комедію, ніби то вона дає амнестію тим, що боролися з Польщею за державну незалежність Галичини.

А в дійсности числить, що коли українська політична еміґрація з Галичини почне вертати до рідного краю, тоді польське правительство буде одною за другим або замикати до тюрми, або упокорювати „ласкою" польської ради міністрів.

Очевидно, політика української еміґрації залежатиме не від польського закона про амнестію, але **від інтересу рідного краю і його боротьби за визволенне з неволі польської державности.**

І коли еміґранти вертатимуть до рідного краю, то робитимуть се тому, бо так **вимагає** добро рідного краю. Коли-ж Польща посміє їх кидати до тюрми, — нехай! Побачить, яке збере жниво.

Польську комедію про амнестію треба напятнувати, бо вона характеризує політику Польщі супроти українського народу!

7. цвітня 1923.

Д-р Михайло Лозинський.

СПРАВА БУДОВАННЯ — УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВ.

Ідеал одної соборної Української Держави був на Україні з давніх часів.

Вчасі світової війни і револющії в бувшій російській імперії Українці стали здійснювати сей ідеал. Його вповні довершено аж по революції проти гетьмана Скоропадського за Директорії, коли проголошено злуку Великої України із Західною Україною (яка по першим постановам мала обіймати всю українську Галичину, українську Буковину й Угорську Русь).

Але ся злука не довго тривала.

Найскорше відпала Угорська Русь, яка получилася з Чехо-Словаччиною.

Потім відпала українська Буковина, яку напала і загарбала Румунія, (Кромі того Румунія заняла українські землі Бесарабії).

Відтак напала Польща на українську Галичину і загарбала її. (Кромі того вона заняла Холмщину, Підляссє, Поліссє і западну Волинь).

Вкінці Московщина напала і заняла усю східну Україну, а також Кубань на Кавказі, і Зелений Клин на Сибірі над Тихим океаном.

Отак українські землі дістались насилою під окупаційну владу **чотирох сусідніх держав.**

Покищо, в теперішню пору, український нарід не має доволі сили, аби вирватися зпід влади **чотирох** держав, а потому злучитись і створити одну свою Українську Державу.

З уваги на се тяжке становище і на те, що бувша великоукраїнська влада Петлюри, а відтак окупаційна влада московських большевиків, зріклася в хосен Польщі української Галичини, а також і задля постанов аліянтської мирової конференції, Галичани стали думати про будованнє окремої Української **Галицької** Держави, яка на будуче при найблизшій нагоді мала злучитися з Великою Україною.

Хвилево сей плян виглядав на раціональний, особливо задля міжнародного процесу Східної Галичини яко спадщини по австрійській монархії, з аліянтами.

Але по зраді аліянтів їх власних постанов і засад, сей процес не має вже тепер практичного значіння.

Сею зрадою аліянти, нехотячи, сказали Українцям, щоб покинули пляни будовання малих українських держав.

З тої зради Українці повинні теж навчитись, що поки вони слабі, поти міжнародного процесу не виграють, і поти їм ніхто до будови держави не поможе, а самі своїми власними силами не збудують.

А з того дальша наука: **1. Лучитись; 2. організуватись; 3. творити силу.**

І зединеною, зорганізованою силою будувати одну зединену державу.

Підносяться тепер гадки про пляни будовання **Галицько-Володимирської Держави,** яка обіймала би землі, які тепер є під Польщею.

Не знати, пощо такий плян видвигнено, але гадаю, що се нонсенс. Се що Ляхи і большевики розділили Волинь на дві части своєю „границею", або що й другі землі відірвали від Придніпровя, ще не рація, аби се признавати за леґальне і тривке, приймаючи польсько-большевицькі „границі" за свої, зачинати в тих „границях" будувати нову західно-українську державу і відчужувати від неї східну Україну.

Риська границя се границя неволі, якої український нарід не хоче терпіти як не хоче терпіти і неволі по оба боки сеї границі. Він мусить **єднатись,** аби сю границю розбити; а не признавати сю границю своєю і після сеї границі будувати дві держави, зглядно зачинати від заходу Галицько-Володимирську Державу по риську границю.

Велика Україна може глядіти на се як на нову авантуру Галичан в межах Польщі, котрі шукають відчуження і розеднання.

Такий плян українській державности користи не принесе, а може спричинити шкоду самим голошенням поділу.

В тому голошенню безпеpечно вороги нам дуже радо поможуть.

Більше далеко зробимо для зближення здійснення ідеї української державности основним приготованнем її на всіх українських землях, аніж подаванням все нових плянів.

Ярослав.

З КОМУНІСТИЧНОГО РАЮ

(В „Манчестер Ґардієн" оголосила Ельля Анкер, котра з припоручення англ. протиголодового комітету їздила до Росії — ось який опис пануючих там відносин).

Москва, грудень, 1922.

В Москві читаємо в урядових ґазетах (а инших не сміється видавати), що в Росії є всьо в найбільшім порядку. „Ми ще й самі будемо сего року збіже заграницю вивозити!" Та з инших жерел ми довідуємося що иншого: **Міліони мруть з голоду!**

Я хотіла довідатись правди; я бажала побачити моїми власними очима, почути моїми власними вухами! Я сіла на желізницю і ранним ранком заїхала до Харкова, столиці советської України. На пероні двірця лежали цілі купи лахів. Коли потяг поволи віхав на двірець ті купи лахів почали ворушитись і я знайшлася посеред товпи нещасних, повних розпуки людий з дикими, горячкуючими очима, а всі ті нещасні заявляли криком свою готовість понести мій пакунок.

Тисячі їх лежало на пероні, в почекальнях, на сходах, дрожачи з холоду, горячки та голоду.

Вони всі ждали на надходячі потяги, щоби приїжжим занести пакунки та при тій нагоді дістати що до їди.

Я загледіла советського урядовця з червоною звіздою на плащи і віддалася під його опіку. Він взяв мій пакунок і ми дуже осторожно перетиснулися поміж ті купи лахів, лежачі на землі, щоби не наступити на яку висохлу з голоду руку або ногу.

Пізнійше пішла я з панею Др. Зенаїдою Дессонай, що належить до виділу міжнародного комітету помочи для рос. дітей до правительственного дому, де діти були поміщені. Була се велика камениця на пять поверхів, котра дає приют тисячам дітей. Прийшли ми в саме полудне, коли діти власне сходили по сходах до великої, холодної салі. Та се не були діти, а кістяки! Була се мовчазна громада, що поволи порушулася ся наперед, немов боялася повалитись із ніг... Їх голови неприродно великі, осаджені були на тоненьких шийках. Їх поморщені, постарілі з болю і голоду личка старалися усміхати, але многі з них могли лише сумно дивитись перед себе.

Та се не були ще найбільші мученики; були ними ті, котрих я бачила в дальщех комнатах. На перший погляд вони вигляли ліпше, як попередні. Декотрі мали повні личка, але лише тому, бо вже були **спухли, в послідній стадії заголодження!**

Вони вмирали з голоду, на сухоти голодом спричинені, та на голодовий тиф!

Мала дівчинка гралася кавальчиком червоної шматочки: була се одинока ознака дитячости, що я бачила в сім домі смерти. Ті діти дістають лише в кількох перших днях дещо молока, пізнійше коли дещо відживаються дістають лише раз на день їсти, так, як і другі діти. Совітський уряд не може їм більше дати. Вистарчає лише настільки щоби тут в заведенню якось продовжувати їх життє, місто щоб мали гинути на вулици. Правительство має трийцять таких приютів у Харкові.

„Чи думаєте — спитала я панію Дессонай — що дасться сих дітей вратувати?"

„Так, але лише тоді, коли правительство буде могло ті приюти удержати. Однак запаси стануть найбільше на два місяці а що буде тоді? Холод і нужда збільшаються з кождим днем. Американська місія і місія Нансена є примушені свої приюти і кухні з зупою позапирати, або по причині замалої помочи з дому обмежити їх число.

„Дуже велика шкода, що преса ширить вісти немов би послідні жнива були вистарчаючі щоби не допустити до голоду. Противно, ми пересвідчені, що голод на Україні буде під весну і на переднівку більший, як був минувшого року".

Міжнародна орґанізація помочи виживлює сеї зими 50.000 дийтей в Харкові, Одесі, Николаєві та Екатеринбурґу (може в Катеринославі, тепер Січеславі?), але голодуючих дітей є сотки тисяч!

Пані Дессай взяла мене з собою до одної кухні, де роздають зупу. Діти стояли вже на дворі, дрожачи з земна, але щасливі в ожиданню на харч. Сімсот дітей дістає тут раз на день їсти. Сегодня була фасолева зупа з кавальчиком солонини. Шістьдесять процентів з сих дітей не мають ані дому ані свояків. Ніхто не знає, що вони за одні; вони не знають одні других. Вони жиють на вулицях по парках, під сходами, де взагалі можуть поміститися, мов ті воробці. Вони держаться разом групами, помагають собі взаімно, ділять межи себе яблока, горіхи, и що там за дня вижебрають, а в ночи гріють себе лежачи купами одно при другім.

Напослід зайшли ми до справдішного діточого приюту під повною опікою міжнародного фонду помочи. Було полудне і діти спочивали через дві години в чистих, білих ліжках, з чистими покривалами. Ті діти починають знову діставати свіжі, діточі личка, і вони сміялись та балакали з собою як звичайні діти. Чи і сей приют треба буде замкнути через брак фондів на його удержаннє? Світова орґанізація Y. M. C. A. помагає і Росії і я пішла з представником її д-ром Лянґе до кухні, де дають зупу двом тисячам студентів. Студенти терплять на великий брак убрань та обуви, а вже передовсім студентки. Вони примушені виконувати практично комунізм щодо черевиків та ноші в сей спосіб, що по черзі лишаються дома.

Щоби дістати певні відомости про стан голоду — пішла я до Червоного Хреста українського в Харкові. Звіт заряду, що власне вийшов стверджує, що в 18 округах голодових України не достає $28\frac{1}{2}$ міліона пудів (по 16 дольоґр.) збіжа. В р. 1922 управили і засіяли селяне лише четвертину своїх ґрунтів, а то в наслідок утрати коней і волів в часі війни і голоду, а велика частина 3 міліонів збіжа призначених на засів та розділена — не зістала зужиткована. (Головна причина є та, що селяне бояться більше сіяти, як їм самим потреба, бо знають, що їм уряд большевицький „ізлішки" зареквірує. — Увага перекладача).

Ось як виглядає в большевицькім раю після звіту безсторонного свідка, пані Е. Анкер! Але комісарі та комісарші разом з „совбурами" (советською буржуазією) викидують міліярди на розкішне життє, дорогі вина, перфуми та убрання!

Переклав **Кл. О.**

А. Падолист.

НЕХАЙ!

Нехай прокляті ми й засуджені Пілатом
На буки й на смерть!
Най розшматовані ми будем лютим [катом,
Нехай обдурені ми братом,
Але ще сил ми маєм вщерть!

Чиж зможе буйний вітер потоптати
квіток красу?
О, ні! Він зможе їх хвилево змарну-[вати,
А ранок знов на вбогі шати
Квіткам роскидає росу.

І віримо, що всі страждання і про-[клятті
Які несем
Ми росторощимо відвагою й завзяттям
І як щасливі рідні браття
У вільнім краї заживем!

СЕ Й ТЕ.

За ідею чи за збіжа?

В большевицьких ґазетах, видаваних українською мовою, пишуть большевицькі аґенти, що московські большевики пішли на Україну на те, щоби на Україні завести справедливий, комуністичний лад, відобрати владу українській буржуазії та віддати її в руки українського селянина й робітника.

Так пишуть ті наймити, що їх з межи українського народа підобрали московські комісарі.

Зате в большевицьких ґазетах, що пишуться московською мовою, говориться виразно, що московські большевики пішли добувати Україну, бо Україна дає Москві зеліզо, вугля та пшеницю.

Цікаво тепер буде пождати, чи не виступлять українські аґенти московських большевиків проти своїх московських товаришів та не повчуть Москалів, що московські большевики пішли на Україну не по пшеницю, а з большевизмом?

Як Луцкевич став комуністом?

Стався в большевицькім таборі ще один замітний скандальчик. В московській ґазеті „Свободная Россия", котра виходить в Шікаґо, а котра своїми симпатіями схиляється до большевиків, помістила статтю якогось М. Н. під наголовком: Луцкевич. Пишеться в ній про українського посла до польського сойму в Варшаві, Марка Луцкевича, пишеться спеціяльно про його протест проти потвердження ризьких границь амбасадорською радою, піднесений на засіданню польського сойму в хвилі урочистого проголошення рішення.

Пишеться там в статті, що Луцкевич є комуністом. В той спосіб Луцкевич з українського націоналіста став московським большевиком, котрий в польскім соймі став в оборону поневолених Польщею Українців.

Не могли собі московські письмаки завдати труду та прочитати собі хочби ті лайки, які сипалися на Луцкевича на стовпцях большевицьких ґазет, видаваних українською мовою. Хочби з того моглиб вони пізнати, що Луцкевич комуністом ніколи не був та боронить українських селян перед польською нахабностю не за московські рублі та для московських інтересів, але за тюрми та переслідування та для добра самих таки українських селян.

Комуністичні націоналісти.

Певна річ, що „Свободная Россия" припише свою похибку глупоті автора своєї статті.

На діліж тут не стільки сама глупота, на стільки хитрий московський націоналізм, котрий ніяк не може признати українського народа навіть тоді, як він не звернений проти Москви, але проти Польщі.

Большевицькі паради як польські вибори.

Хтоби читав большевицькі аґентські ґазетні статті проти Польщі, той ще готовби подумати, що большевики справді такі відмінні від Поляків, як ніч від дня.

На стільки вони подібні до себе, наші приятелі зі заходу та наші приятелі зі сходу, найпослужить лист з України, надрукований в „Новій Україні":

„Хотівби Тобі описати під свіжими враженнями святкування ювілею 5-ої річниці „совреспублики"... По наказу згори (в нас у се робиться виключно по наказу й під загрозою), ми, робітники, мусіли ще в 8 год. вистроїтися на „парад". Вшиковано нас у колони, по 5 чоловік рядом, на чолі колон став „знамяноносець". З переду й боків „комсомолісти" з рушницями. Чому нас так оточили озброєними молодиками, напевно не знаю, але гадаю, що „верхи" памятають про „одноголосний" протест проти ес-ерів ще в літі. Всіх нас так повели на кілька верств на головне місце свята, на инші шахти, де й відбувалося „торжество". Виступало кілька промовців — все бездарні люди... Свято скінчилося видачею нам кружки пива, 20 штук папірос та по шматку хліба. Було дуже весело й „торжественно".

„Зсомовуючи вчорашній день, мушу сказати, що людей на „свято" зібралося чимало: з одного боку, наказ, а з другого — що головне — ми наперед знали ,що буде видача хліба „празникового", а чого не зробить голодний за шматок хліба?"

Читаючи сі слова, нагадуються ославлені польські вибори, при яких польські обшарники та урядовці за кварту пива та миску дриглів купували голодного українського хлопа та нещасного двірського форналя.

Згадуються теж передовиці з аґентських большевицьких ґазет, московських та українських, про величезні демонстрації свідомого пролетаріяту, який засвідчував цілому світу свою революційність, відданість комуністичним ідеалам, вірність совєтському урядови. Як бачимо, що вихвалена платними аґентами свідома се нічого иншого лишень свідомість голодних, що на „торжестві" буде празникова хапатня, хліб, папіроси, пиво...

Комісар на місци царського опричника.

Пишеться далі в сьому самому листі:

„Зупинюсь коротко на промовах. Як раніще за царя, то й тепер „свобідний прояв почуття народа" виливається в якусь суху, гидотну й болючу офіційність (урядовість). І за царизму і тепер — ці „торжества" дуже схожі, з тою лише ріжницею, що за царів славили „царів і їх псарів", а тепер славлять комісарів та їх „підніжків", забуваючи про нарід, Батьківщину, навіть за цей раз ані один не сказав про Інтернаціонал".

Чи тепер можна дивуватися дуже, що американські аґенти комісарів такі подібні до американських аґентів царя, як одна собака до другої.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Наше вирішення.

(З віденського „Укр. Прапора").

Отже сталося...

Рішення з 14. марта с. р., яким рада амбасадорів великих держав Антанти означує східні границі Польщі й полишає при Польщі Східну Галичину, є дійсним фактом. Основою рішення про Східну Галичину — як запорука вислову волі населення — має бути автономія на території Східної Галичини, відповідно до етнографічних умов краю, які є зовсім окремі як на етнографічній території Польщі. Отсе признала сама Польща і се приймили представники головних держав Антанти на конференції Амбасадорів як зобовязання Польщі.

Хто надає сю автономію для Східної Галичини? Формально має її надати Польща, меритично основи тої автономії мали вказати головні держави Антанти. Зміст автономії досі не є відомий Представництву українського народу Східної Галичини, якого раад амбасадорів не питала про волю населення нашого краю і які тим самим не могли сказати їй безпосередно своєї думки. До такого рішення у справі нашої Батьківщини дійшли навіть ті з держав Антанти, як Анґлія і Італія, які для нашої справи виявляли найбільше зрозуміння і прихильности. Анґлія, яка з приводу грецько-турецького конфлікту намагається задержати свій престіж над областю Мосуля, виторгувала в останній хвилі нашим коштом уступки зі сторони Франції в Малій Азії і приступила до розвязки східно-галицької проблеми на підставі проекту Франції. — Правда, анґлійська публична опінія є невдоволена такою розвязкою схiдно-галицької справи, як на се вказують голоси майже цілої анґлійської преси й кільканайцять інтерпеляцій в нашій справі в анґлійськім парляменті в останнім тижні. Італія, яка не має тепер досвідного керманича й котрої теперішний премієр так грозив утвердженем своєї рівноправности супроти Анґлії і Франції, вдоволилася дрібними концесіями зі сторони Польщі та погодилася також в останній хвилі на признанне східних границь Польщі.

Які основи самоуправної конституції передадуть антантські великодержави Польщі до виконання? Се покищо задержано в тайні і щодо них Польща має торгуватися з населенням. Не входимо в суть сеї автономії, прикритої покищо заслоною тайни, бо змаганнєм українського народу Східної Галичини — є державна незалежність. І як се зазначив уже Президент Української Національної Ради у своїй першій протестовій ноті з дати Париж, 15-го марта: український нарід Східної Галичини не признає панування Польщі та буде дальше боротися за свою незалежність.

Таким чином Поляки зискали на папері формальну суверенність над Східною Галичиною, одначе український нарід піддержує дальше своє змагання до незалежности під польською кормигою, як про се наглядно свідчить манїфестація у Львові з 18. марта, на якій зложено присягу до дальшої боротьби за незалежність, заява Української Національної Ради з 21. марта і т. д. Отсим опрокидуються леґенди, ширені Поляками, немовто тільки Уряд за кордоном є непримиримий для Польщі і що, коли повалити Уряд, то край вже піддасться.

Ми рахувалися з голосом Антанти з конечности як з голосом побідних держав, що захопили право вирішення державної долі Східної Галичини. Ми досі вірили в її приреченнє з 25. червня 1919 р., що державна доля нашого Рідного Краю буде вирішена в останній інстанції згідно з волею самого населення. Та се не наступило в інстанції, до якої покликали головні держави Антанти раду амбасадорів. І коли вона не вирішила нашої справи по принципу самовизначення і національної справедливости, то український нарід не може її узнати своєю останньою інстанцією та не узнаючи сього рішення правосильним, мусить добиватись усякими дорогами сього вирішення, а сею останньою інстанцією є: непохитна воля українського народу Галицької Землі до власної незалежної держави.

Від теперішньої хвилі, коли головні держави Антанти в наслідок свого рішення втратили право суверенности над Східною Галичиною в користь Польщі та коли таким чином під Польщею найшлися не тільки північно-західні українські території, як Волинь, Холмщина, Підляше й Полісcє, але також південно-західні: Східна Галичина, Лемківщина та суміжна, страдаюча під румунською кормигою, українська Буковина, то послідовно поширюється наше державне змагання на всі области західно-українських земель, а Львів стає тепер центром для всіх етноґрафічно-українських земель під Польщею в їх боротьбі проти польського засилля. В тій боротьбі стає вже тепер не чотири а вісім міліонів Українців. І тим ходом подій висувається проблема конечної реституції нашої давньої галицько-володимирської держави.

Нашими природними союзниками є покривджені Польщею народи, як Литовці, яким видерто серце Литви—Вильну й Білорусини, які ділять нашу долю. Кооперація отсих народів у визвольній боротьбі не може бути рівнодушна також нашим братам Українцям по тім боці насильством сотвореного кордону.

Проти насильства, яке завершено дня 14. марта 1923 р. над державністю Східної Галичини, ми не тільки протестуємо, але й адльше ведемо та вести будемо боротьбу, бо сього хоче наш нарід, який ніколи не зречеться права на самостійне, державне життє.

Трівожні вістки, поширювані польськими аґентами у кругах нашої еміґрації, немовби Уряд чи якась ґрупа у краю входили в переговори з Польщею, є абсолютною неправдою.

Треба на конець підчеркнути, що дотеперішня пропаґандистична праця в ціли освідомлення світової опінії в користь нашої державної справи, як також дипльоматична робота Уряду й активність Краю—се не пропащі сили, але якраз навпаки: се добутий нами капітал, який має стати підоймою до здійснення державного права на наших землях.

Перед нами стоїть важкий шлях дальшої боротьби. Ми свідомі того, що боротьба вимагає жертв. Та проте ми не схилимо нашого прапора й будемо боротися серед усіх обставин доти, доки український нарід не стане господарем своєї Землі. Віримо в патріотизм і бажаннє самопожертвовання нашого народу. І йдемо дальше вперед!

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Народний Дім в Ню Йорку.

II.

В першій нашій дописі на сю тему виказано не словами, з фактами і числами, що „Український Народний Дім" в Ню Йорку се виплатна інституція, але що дальший її розвиток, а навіть істнованнє, загрожене є тим фактом, що на домі тяжить не лишень 47 тисяч долярів моргеджів, але ще й 23 тисячі в коротко термінових нотах та 13 тисяч в такихже бондах — разом отже 36 тисяч долярів короткотермінових довгів. Коли трафиться, що кілька нотових або бондових вірителів рівночасно зажадає сплати своїх претенсій, тоді Український Народний Дім, хоч з правила виплатний — може хвилево стати невиплатним і станути перед крахом. Се — очевидно — загрожує не лиш Укр. Нар. Домови як такому, але також усему українському народному життю в Ню Йорку. Можна собі уявити, що то було би з народним життем в Ню Йорку, якби так „Укр. Нар. Дім" одного гарного дня скрахував та — як то кажуть — пішов на „бубен", не говорячи вже про те, що людські гроші позичені йому по части пропалиби.

Здаючи собі справу з того та маючи за собою кількалітний досвід, — управа „Укр. Народ. Дому" по довшій і основній розвазі рішила зарадити раз тому лихови, тій вічній небезпеці, та поставити „Укр. Нар. Дім" на тверду фінансову основу. А се — як уже в попередній статті сказано — можливе лиш **через заміну нот і бондів на постійне вложеним капіталом.** Через се відпало би відразу 36 тисяч короткотермінового небезпечного довгу і остало би тільки 47 тисяч долярів моргеджів, які легко і спокійно до кількох літ були би сплачені.

Якже доконати сеї операції?

Дорога до сего є ясна, проста і — властиво кажучи — легка. Ато треба **оперти „Укр. Нар. Дім" на чисто фінансовій основі, зробивши його коопертивою на уділах, себто спілкою уділовців — уділовою корпорацією.** Сегодня „Укр. Нар. Дім" має 36 тисяч короткотермінових довгів, котрі давлять його а часом й грозять йому упадком. Як замість того буде 36 тисяч капіталу, вложеного на уділи, то короткотермінові ноти і бонди зникнуть та перестануть грозити істнованню сеї важної інституції, а замість платити проценти вірителям буде платитись дивиденду уділовцям.

Маючи те на оці, управа „Українського Народного Дому" зробила вже все, що потрібне, аби таку здорову реформу як слід підготовити. З ініціятиви тих, що відповідають за долю „Укр. Нар. Дому" **заложено і зачартеровано в стейті Ню Йорку під датою 2. грудня 1922 року уділову корпорацію під назвою Ukrainian Home Ass'n, Inc., а то з капіталом 150 тисяч долярів.** Ся інституція вже істнує і функціонує та має вже навіть в своїх руках часть нот і бондів на 12 тисяч долярів, які вона перебрала від Української Народної Громади. В склад тої інституції входять ті самі люде, що гортувалися в „Укр. Народ. Громаді", що досі вели господарку „Укр. Нар. Дому" та що своїми позичками (на ноти чи бонди) ратували сей дім. Вони замінили свої ноти і бонди на уділи в Ukrainian Home Ass'n, Inc., на 12 тисяч долярів, а ся інституція має також претенсію до „Укр. Народ. Громади". Капітал сеї інституції має бути 150 тисяч долярів самого „Камон Стак", розділеного на 15 тисяч уділів, по 10 долярів один уділ (шер). Очевидно один уділовець може мати більше уділів. Уділовцем може бути так приватна особа як і якенебудь українське товариство національного напрямку в Ню Йорку.

О щож ходить тепер? Ходить о се, щоби отся уділова корпорація „Юкраініен Гом Асос., Інк.", стала так сильною, щоби вона викупила всі довги „Укр. Народної Громади" і в той спосіб стала дійсним господарем „Укр. Нар. Дому". Переймлення власности сего дому з „Укр. Народ. Громади" на „Юкраініен Гом Асос., Інк." буде тоді лиш чистою формальностию. В сути річи через те в заряді і уживанню сего дому для народних цілий нічого не зміниться, бо він остане в завідуванню і під впливом тих самих людий і товариств, які гуртуються в „Укр. Народній Громаді" — лиш зміниться те, що замість аби ним завідувала екзекутива сеї „Укр. Народ. Громади" буде завідувати ним екзекутива чи борд директорів фінансової корпорації „Юкр. Гом Асос, Інк." та замість того, щоби що хвиля грозила йому платність нот чи бондів, уділи (шери) будуть спокійно і постійно оставати в маєтку сего дому.

При сій нагоді безпремінно треба згадати й про провадженне „бизнесу" в „Укр. Нар. Домі". Дотепер дім, підлягаючи чартерови „ Укр. Нар. Громади", не мав права провадити „бизнесу", хотяй в сути річи, як в попереднім звіті виказано, дім приносив великі зиски, але лихо було в тім, що хто хотів пошкодити домови, то шкодив і то здорово, де міг, чи між своїми чи чужими, а навіть містовими властями. Тепер ситуація грунтовно зміняється, бо „Юкраініен Гом Асос., Інк. має чартер „бизнесовий" і всяка перешкода в провадженню „бизнесу" зі сторони ворогів національної інституції чи людий злої волі буде сейчас зліквидована. І то є друга важна основа опертя „Укр. Народ. Дому" на уділах (шерах), котра дуже богато причиниться до розвою „Укр. Народ. Дому" — української народної інституції в Ню Йорку.

„Громада по нитці — бідному сорочка" — каже народня стара наша пословиця. Нехай наші люди національні інституції в Ню Йорку лиш куплять по уділови (10 долярів тільки) чи кождий по кілька уділів, а тоді „Юкраініен Гом Асос, Інк. буде сильною корпорацією з кількадесять тисяч капіталом. Тому наші люди повинні подбати, щоб діло довести до пожаданого кінця. Дім все свої гроші буде варта, він несе все свої певні доходи та сплачує свої моргеджі що року значить: стає що року чим раз вартіснійшим. Хто сьогодня приступить до корпорації „Юкр. Гом Асос., Інк." той відразу має не лиш певність свого проценту (диві-денди вложеного гроша), але також має ту певність, що його уділ з року на рік, в міру сплати моргеджів, буде рости в вартости о яких 5—10% на рік, аж поки моргеджі не зістануть цілком плачені. **По сплаті моргеджів вартість уділів буде о кількадесять процент висша,** а весь чистий дохід з дому буде йти на дивиденду від уділів, котра через те може осягнути і кільканайцять процент. З фінансового боку буде се отже знаменита льокація гроша так приватних осіб, як і для національних українських товариств й також велика користь для народної справи, коли уділовці будуть справдішними патріотами. Додамо, що „Юкр. Гом Асос., Інк." будучи найбільшим вірителем „Української Народної Громади" (на 12 тисяч долярів) вже нині завідує фактично „Укр Народним Домом".

Спитає може дехто: коли ходить тільки о сплату нот і бондів грошами узисканими з уділів, то нащо інкорпоровано „Юкраініен Гом Асос., Інк." аж на 50 тисяч долярів? — І на се есть готова відповідь: Се зроблено по перше тому, бо нашою цілию не є, аби лиш малий гурт, але широкі круги нюйорських Українців участували в посіданню і завідуванню „Укр. Нар. Дому". А по друге і се підчеркуємо! ми глядимо в будучність і хочемо, **аби нюйорські Українці здобулись на такий величавий „Укр. Нар. Дім", якого їм вже тепер треба і яким вони моглиби похвалитись перед чужими.**

Длятого ми піддаємо під розвагу нашого загалу і наших українських національних товариств в Ню Йорку, чи не пора вже на се, щоби замість істнуючого будинку „Укр. Нар. Дому" набути чи збудувати кращий, відповіднійший та догіднійший?

Теперішний „Укр. Нар. Дім" показуєсь вже сегодня замалим і замало відповідним. Він нам вистарчав до недавна, але сьогодня наше життє вже переростає його. Много комітетів чи товариств не може з нього користати. Много публики не дістається часто до салі задля переповнення. Більша і ліпша саля несла би більше доходу. Ще краще як би було в домі дві салі. Все вже сегодня очевидне. А життє росте і за рік в теперішнім „Укр. Нар. Домі" буде ще тіснійше, інж се є нині.

З тих причин на нашу думку — найвисша пора, щоби нюйорські Українці подумали про новий, величавий, практичний і рентовий будинок для „Українського Народног Дому". Він оплатиться і причиниться до нашого розросту і вкінци зарепрезентує нас відповідно перед чужинцями. І в тій власне цїли „Юкраініен Гом Асос., Інк." загартеровано на 150 тисяч долярів капіталу. Дотеперішний „Український Народ. Дім" можна буде продати, (але ми не сміли і не смієм лишити його на поталу), — навіть в українські руки, примірем на школу в Ню Йорку, а за готівку добуту з сеї продажи з уділів можна буде здвигнути величавий „Укр. Нар. Дім".

Се є цілею теперішної управи „Укр. Нар. Дому". Вона виратувала його кілька разів від — здавалось — нехибного краху. Вона удержала його для українського народного життя в Ню Йорку. Вона виступає тепер перед загал і кличе: Земляки! Українці! Згуртуйтесь в „Юкраініен Гом Асос., Інк." кожен бодай з десять долярами — а здвигнемо величаву народню хату в Ню Йорку.

ЗА UKRAINIAN HOME ASS'N, INC. і

„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ" в НЮ ЙОРКУ:

Олекса Плескун, предс.; **Василь Лазута,** перший містопредс.; **Михайло Марків,** другий містопредс.; **Ів. Добрянський,** секр.; **Іван Марусевич,** касієр.

CHORUSES

By CHARLES BENDER

To the many people who heard the concert last Winter given by the Ukrainian National Chorus, it must indeed have been a revelation and a surprise to see what a vista of potentialities tehre lie in the work of choral ensemble.

Ensemble of any form, is the highest perfection of finesse and delicacy, and if well executed the various detailed work in a composition is brought out best in ensemble work.

The most notable thing at the concert of the Ukrainian Chorus was the exact blending of voices, remarkably well-balanced, the precision of attack, and above all the interesting dynamics and shading effects, which were unique in their renditions.

The truth of the matter is, that true vocal ensemble, unaccompanied by instruments is one of the most difficult branches of music, and undoubtedly harder to perfect than instrumental music. In such work, the two great essentials required after vocal equipment, are, a keen conception of rythm, and an exactitude of pitch.

In Europe, choral singing of this type and standard has been developed extensively during the last few generations and possibly centuries. Some of the finest choral music has been written during the Middle Ages, and the many years of perfection have produced in Europe choir ensembles of a high order. Many of our great singers laid the foundation of their career in choral music, which is an invaluable teacher for pitch and rythm.

Several choral societies in this country as the Schola Cantorum and St. Olaf's Choir have attained a high standard of artistry, but in general this type of choral work is sadly neglected.

True, we have our Community Choruses and Festival Choruses in great abundance, some of which have as many as 300 singers and more.

Most of the organizations have done excellent work in bringing out the spirit for singing more than the fine subtleties of the art, but in general there is a great dearth of the vocal ensemble which aims to bring out the delicate texture of the vast amount of choral compositions.

(Rochester-American, Apr. 22, 1923.)

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповідання з початку 16-сотих років).

(Продовження).

(11)

Федь застукав ще раз. Піп встав, підійшов до вікна і відчинив.

— Хто то? Чому не знайдеш у хату?

— То я, панотче. Федь, замковий гайдук. Вийдіть з хати, бо маю вам сказати щось. Не хочу, щоби мене хто в хаті бачив... Сталося велике нещасте.

Піп вийшов до саду, Федь став розказувати. Розказав всьо, як було.

— Я согрішив панотче, тяжко согрішив. Але я й покаявся. Може то Бог нарошне зіслав чорта спокусити мою душу, щоби тим спасти мого пана. Як би я не пристав був до опришків, то соколівський пан був би наймив иншого. Дістав окрім мене двох, то був би дістав і третого. Тоді мій пан був би безпечно погиб. Не було би кому подивитися, чи він ще жиє; не було би кому обміркувати, як його спасти від дальшої біди.

— Чомуж ти притащив його до мене, на мою біду. Треба було занести до замку.

— Бо по него прийдуть посіпаки, щоби передати його катови. Ви знаєте, куди він ходив. Ходив битися за нашу віру. Його треба захистити в якім потайнику. Гадаю, бодай на сю ніч, найлїпше у вас. Потому може вигадаємо яке ліпше і безпечнійше місце.

— В Соколівці ночують волоські купці, що зі Львова вертають в Молдаву. Караванбаша був великий приятель небіжчика Івана Верницького. Як би схотів, то взяв би сина на віз і завіз з собою аж в Молдаву. Занесіть пана до хати, тими дверми з заду. Жінка займеся ним. Я зараз сідаю на коня і їду до Соколівки, поговорити з Волохом.

— Дуже добре, панотче, дуже добре! Можеб ви й за нас обох побалакали, щоби я і Худик могли з ними прокрастися в Молдаву?

— Поговорю. Але чи взагалі згодяться помогчи нам в сім ділі, не знаю. То і для них небезпечне діло.

— Їдьте, отче, їдьте. А тимчасом з Худиком зроблю таке, щоби в замку й не здогадувалися, що пан живий. Але на се мені потрібний його одяг.

Юрка занесли в хату і роздягли його. Одяг взяв Федь.

— А скажіть тим Волохам, що є ще три коні. Панські коні.

— На що тобі чужі коні? Ти конокрад?

— Панови на чужині будуть потрібні гроші. Дещо дістане за кульбаку, як схоче продати її. Решту буде мати, як продасть коні. То не конокрадство, бо то коні з замку... його власні.

Піп пішов кульбачити свого коня, Федь і Худик вернули до ліса. Федь з одягом Юрка під пахою, Худик з луком.

— Роздягни Гречана, — сказав Федь. — Я розкладу огонь.

— На що? Хочеш замковим показати дорогу до нас?

— Побачиш. З Гречана зробимо Юрка Верницького. Будемати панський похорон. Бодай по смерти буде паном, бо поховають в замковій гробници.

Худик роздів Гречана. Федь взяв його чоботи, шматте і шапку та верг в огонь.

— Тепер — каже, — робім з него пана на Пятниках... Натягай на него сорочку пана!

По хвили Гречан був в одязі Юрка.

— З тої муки хліба не буде, — обізвався Худик. — Його лице не таке, як лице твого пана.

— А я нащо розклав огонь? Давай його сюди! Покладу лице на грани і за хвилю ніхто не присягне, що то не Юрко Верницький.

Притягли трупа до огнища і поклали лицем на грань.

— А не гріх то? — спитав Худик, коли засквирчіло і у воздусі розійшлася воня пришкваренoї шкіри і спаленого волося.

— А ти питав, чи то не гріх, коли сокирою гатив по голові мого пана? А він питав, чи то не гріх, коли стрілу справив у груди панича? Я бодай в послідній хвили схаменувся. Але вже було запізно спасти обох. Впрочім то лиш тіло. Його души буде гірше. Вона до віку буде шкваритися в пекольнім огни.

— То справді був великий гріх. Але, як ти думаєш? Хто більший грішник: я, чи мій пан? Я, правда, тяжко согрішив. Але я мусів. Бо яке було би моє життє, як би я був не послухав його? Він мій пан. Пан життя і смерти... Чи не сховав би мене, хоч би на те, щоби я не виявив, до чого він мене підмовляв?!

— Велика погань, твій пан. Навів опришків на свою власну кров!

— Підмовив нас, але замість обіцяної волі і обіцяних ланів, заплатив нам оловом, щоби й нас звести з сего світа... Чи ти вже думав, чим ми могли би переблагати Бога і відпокутувати наш гріх?

— Я думав, вигадав і вже роблю... Спасаю мого пана.

— То ще замало. Міркую, що Бог простить нам аж тоді, коли душу мого пана віддамо чортови. Такої погани земля не повинна носити.

— Про се можемо подумати, але аж захистимо мого пана, і як самі вже будемо безпечні.

— Я лише дивуюся, що на таке пустився також наш панич. Він не такий, як його батько. То був добрий панич.

— Може й не знав, до чого все те йде. Як би його батько не боявся сказати йому всю правду, то не купував би нас до того. Був би засів з самим сином.

— Мусів знати...

— А я знав, а ти знав, а Гречан знав, що все те має скінчитися й нашою смертію?

— Правду кажеш. Добре, що поговорив про се з тобою. Бо я мого пана мушу вбити. Разом з ним загадав також панича. Але воно було мабуть так, як ти кажеш, що панич не винен. Чи ти ще довго гадаєш шкварити Гречана?... Аж голова спопелїє? Вітер несе смалятину на село. Ще хто занюхає і прийде подивитися, що тут таке.

Федь обернув Гречана горілиць.

— Диви, Худику! Хто тепер скаже, що то не Юрко Верницький? Тепер ходім до попа. Я й так дивуюся, що з замку ще ніхто не надійшов позбирати трупи і забрати коні.

— Мій пан не квапиться до того, бо що йому треба було, то се, він гадає, вже сталося. В замку мабуть всі втратили голову. Там тепер неаби яка метушня.

— Ходім, бо справді готово наднести кого. Погано було би з нами. Може би грань розметати?

— Огонь сам потахає, Ходім!

Коли прийшли на попівство, попа ще не було. Лягли в саді і дожидали його.

По хвили Худик схопився.

— Ти куди? — спитав Федь.

— Хочу знайти скриток для мого лука і для стріли.

Худик пішов під церкву. Обійшов зазираючи в кождий куток під її опоясанням. В однім місци драниці дошки відставали від батьки так, що лук і стріла цілі влізлися в шкалубину. Хто не знав, що вони там, не знайшовби їх.

— Спочивайте тут аж до слушного часу!

Худик вернув до саду і ляг в траву біля Федя.

*

Ротмістр і його гайдуки, котрих вів Кость Верницький, не знали ліса, отже й не знали, куди він веде їх. Ніч була темна. В лісі було ще темнійше, бо верховіттє дерев цілком заслонювало зоряне небо. Щоби котрий в тій темноті не згубився, ішли гусаком, ступаючи один одному по пятах.

— Ми вже майже на місци, — сказав Кость. — Але тут темно, треба зробити світло.

Шаблю відрубав від смереки галузь і запалив. Те саме кїзав зробити иншим.

— Ходім дальше... Ще пару кроків.

(Дальше буде).